

I Lappvik fanns tre skattehemman i slutet av 1700-talet, Sågars, Borgans och Grabbers. Byns åkrar bestod av mullblandad sandjord, som var mycket stenig och ställvis lerig. I slutet av 1790-talet började man bygga en befästning i Hangö och då fanns i Lappvik såsom också i de övriga byarna på udden, ett gästgiveri. I slutet av 1800-talet byggdes hamnen i Lappvik och den användes vid transport av trävaror och i början av 1910-talet fungerade den också som hamn för den ryska flottan. Kring hamnen växte den livskraftiga byn Lappvik.

Efter andra världskriget etablerade sig nya industrianläggningar i Lappvik, av vilka de största nuvarande är Rautaruukki Oy Metaform, Oy Visko Ab och Fundia Fire Oy Ab Koverhar. Industrierna medförde nya invånare i Lappvik, en stor del av dem kom från avfolkningsområdena i östra och norra Finland.

I samband med kommunreformen den 1.1.1977 överfördes Lappvik och Sällvik byar samt Koverhar enskilda hemman från Tenala kommun till Hangö stad. Samtidigt överfördes områdena församlingsmässigt till Hangö. Redan 1968 hade man gjort en förfrågan om kommunreformen till Hangö församlingar och församlingarna stödde reformen bl.a. därför att de nya områdenas finskspråkiga invånare sålunda skulle ha en möjlighet att höra till en finsk församling. Dessutom fanns i Hangö det enda finskspråkiga läroverket på Hangöudd och de finskspråkiga ungdomarna från Lappvik gick redan nu i skriftskola i Hangö. Genom kommunreformen fick församlingarna 1.227 nya medlemmar som fördelade sig ganska jämnt mellan språkgrupperna.

Kyrkan i Lappvik

Den evangeliska väckelserörelsen hade ett starkt fotfäste i Lappvik by i början av 1900-talet. Evangelieföreningen hade byggt ett bönehus i Hangö 1906-1908 och 1909 började man samla in medel för ett bönehus i Lappvik. Ritningarna fick man gratis av byggmästare K.F. Bergman, som också hade ritat bönehuset i Oulunkylä. Stenhuggaren Fridolf Ellenberg gjorde grundarbetena på vintern 1909-1910 och skogsägarna i grannskapet donerade så mycket stock att man kom till fönsterhöjd. Man köpte mera stock från Otalampi så att väggarna blev färdiga. Pga. föreningens ekonomiska svårigheter blev den stora salen färdig först 1913, då bönehuset invigdes. Följande år när första världskriget utbröt hamnade byggnaden i händerna på de ryska trupperna och 1918 var det de tyska trupperna som övertog byggnaden. Färderingsarbeten gjordes ännu på 1930-talet. Byggnaden är en stockbyggnad med enkel rektangulär bottenplan och ett ganska brant sadeltak. Byggnadens väggar delas in av stora rutade fönster och stödpelare längs de långa väggarna. Ingången på den östra sidan höjs upp av en fronton på taket. Under den ryska arrendetiden 1940-41 fungerade byggnaden som biograf för de ryska soldaterna och under fortsättningskriget skadades byggnaden av granateld. Byggnaden renoverades efter kriget. De evangelisk-lutherska församlingarna i Hangö hyrde bönehuset år 1980 och köpte det för 80.000 mk år 1982. Samma år renoverades huset. Väggarna och taket täcktes med gipsskivor och ytorna målades. Fönstren reparerades och golvet slipades och

lackades. Dessutom installerades elvärme. Följande år reparerades och målades yttertaket. Arbetena utfördes av Rolf Randströms målerifirma.

Angående byggnadens användning uppstod meningsskiljaktigheter mellan språkgrupperna. De finskspråkiga ville renovera byggnaden till ett församlingshem för många verksamheter och de svenskspråkiga ville bevara byggnaden som den var, dvs. med en kyrksal i nedre våningen och vaktmästarens bostad i den övre våningen. Problemet löstes genom att man med en dragvägg indelade den stora salen i nedre våningen i två delar; den ena inreddes till kyrksal och den andra till församlingssal. Genom dragväggen kunde man ändå förena de två rummen. Altaret bevarades som fast. Den mindre salen inreddes som mötesrum för konfirmander, kretsar och smågrupper. I övre våningen placerades vaktmästarens/husmoderns sociala utrymmen och ockå kontor och sociala utrymmen för de andliga arbetarna. Hela entreprenadsumman var 390.000 mk. De byggnadstekniska arbetena gjordes av Kb Renoveringstjänst Pentti Arlin, VVS-arbetena av Ab Pentti Hietanen och elinstallationerna av Oy E. Sundström Ab. Nils Welander utsågs till övervakare av arbetena. Renoveringarna blev färdiga 1984 och samma år införskaffades också nya inventarier till kyrkan. Borgå stifts biskop Erik Vikström återinvigde kyrkan den 9.6.1984. På framställning av Lappvik distriktsråd byggdes en parkeringsplats bredvid kyrkan år 1988.

Begravningskapellet i Lappvik

Tenala församling byggde begravningskapellet på begravningsplatsen i Lappvik år 1972, byggnadskostnaderna var 240.000 mk. Arkitekt Lars Rejström hade ritat byggnaden som var en 119 m² stor tegelbyggnad med platt tak. Gemensamma kyrkofullmäktige tillsatte den 11.3.1977 en arbetsgrupp vars uppgift var att utreda en överföring av kapellet och begravningsplatsen i Hangö församlingars ägo. Till arbetsgruppen valdes från Hangö stadsdirektör, vicehäradshövding Karl-Ove Berglund och kyrkoförvaltningsnämndens ordförande Kurt Lindström samt från Lappvik timmermannen Henry Fagerström. Till en början hyrde församlingarna kapellet och begravningsplatsen. Tenala församlings vaktmästare skötte kapellet och begravningsplatsen och man gjorde ett avtal med Tenala församling om att Hangö församlingar betalade 2/3 av vaktmästarens lön eftersom också invånarna i Skogby och Harpaskog använde kapellet och begravningsplatsen. Avtalet var i kraft till slutet av år 1977. Efter det här transporterades de Lappvikbor som avlidit till begravningskapellet i Hangö för att jordfästas där och tillbaka till Lappvik för att begravas på Lappvik begravningsplats. Transporterna skedde på Hangö kyrkliga samfällighets bekostnad. Så här gjorde man tills begravningskapellet och gravgården i Lappvik den 1.6.1981 övergick i Hangö kyrkliga samfällighets ägo. Engångsersättningen till Tenala församling var 175.000 mk och enligt avtalet fick invånarna i byarna Skogby och Harpaskog som då hörde till Tenala, använda kapellet och begravningsplatsen på samma villkor som medlemmarna i församlingarna i Hangö. År 1981 gjordes en tillbyggnad till kapellets källare och i den placerades social- och lagerutrymmen. Byggmästare Nils Welander gjorde ritningarna och arbetet utfördes av Byggnadsfirma V. Welander Kb och elarbetena av Hangö Elektriska Ab. År 1983 införskaffades en ny orgel till kapellet och den gamla flyttades till Lappvik kyrka. Den första gudstjänsten i begravningskapellet hölls den 16.1.1977. Gudstjänster hölls en gång i månaden och förutom i begravningskapellet hölls de också i kyrksalen på Sjömansro.

Begravningskapellet var dock för litet för gudstjänsterna och från år 1980 har man ordnat gudstjänster i evangelieföreningens bönehus som ligger på en central plats i Lappvik by. Framtiden för begravningskapellet och gravgården var hotad då försvarsmakten i september 2003 hittade odetonerad ammunition på begravningsplatsen. De härstammade från fortsättningskriget, då området var utsatt för hårda bombarderingar sommaren och hösten 1941. Efter det här grävdes inga gravar på begravningsplatsen innan gemensamma församlingsrådet den 3.12.2003 beslöt att så fort som möjligt iståndsätta ett nytt område för kistgravar. Man beslöt också bevara kapellet. Invånarna i Lappvik motsatte sig enhälligt att man skulle avstå från begravningsplatsen.

Text: Marketta Wall

Översättning till svenska: Birgit Isaksson

Foton: Hangö museums bildarkiv, Seppo J.J. Sirkka.

Utgivare: Hangö kyrkliga samfällighet

Layout: Kirsti Talsi / Eastpress Oy

Oy Nordprint Ab, Helsingfors 2008

Källor:

Hangö församlingars arkiv:

Gemensamma kyrkofullmäktige, protokoll, pöytäkirjat 1962–1977.

Representantskapet, Edustajisto, protokoll, pöytäkirjat 1978–2004.

Kyrkoförvaltningsnämnd, Kirkkohallintokunta, protokoll, pöytäkirjat 1962–1977.

Gemensamma kyrkorådet, Yhteinen kirkkoneuvosto, protokoll, pöytäkirjat 1978–2004.

Hangö kyrkliga samfällighet. Inventarieförteckning 1999–

Tryckta källor:

Ekström, Birgitta, red: Världens ljus. Uttrycksformer för det religiösa livet i Hangö. Hangö museums publikationsserie nr 12. Hanko 1992.

Ekström, Birgitta: Hangö. Årtalen berättar. Hangö museums publiktionsserie nr 19. Huhmari 1997.

Lehto, Tiina: Hangon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Byggnadskultur och kulturlandskap i Hangö. Ekenäs 1989.

Nicula, Oscar: Tenala och Bromarv socknars historia I-II. Helsingfors 1938.

Wall, Marketta: Templet står där vackert och ljust på sin höjd. Skeden i Hangö kyrkas och församlings historia. Helsingfors 2007.